

NİMET ÖZGÜÇ'E ARMAĞAN

ASPECTS OF ART AND ICONOGRAPHY:
ANATOLIA AND ITS NEIGHBORS

STUDIES IN HONOR OF NİMET ÖZGÜÇ

Edited By

Machteld J. Mellink

Edith Porada

Tahsin Özgüç

TÜRK TARİH KURUMU BASIMEVİ — ANKARA 1993

Table of Contents

	Page
Robert L. Alexander-Iowa	
The Storm-God at Yazılıkaya: Sources and Influences	1-13
Sedat Alp-Ankara	
Der Palast in den Maşat-Briefe	15-22
Ruth Amiran-Jerusalem	
The Kinneret Gold Plaque and the Alaca Royal Tombs again	23-24
Çetin Anlağan-İstanbul	
A Vessel in the Form of a Partridge from the Sadberk Hanım Museum	25-26
Alfonso Archi-Rome	
The God Ea in Anatolia	27-33
Joan Aruz-New York	
Crete and Anatolia in the Middle Bronze Age: Sealings from Phaistos and Karahöyük	35-54
Hatçe Baltacıoğlu-Ankara	
Four Reliefs from Alacahöyük	55-60
Oktay Belli-İstanbul	
Der Beschriftete Bronzehelm des Königs Menua aus der Festung Burmageçit bei Tunceli.	61-67
Dominique Beyer-Strasbourg	
Quelques Sceaux-Cylindres Syro-Hittites Inédits ou peu Connus	69-74
M.R. Behm-Blancke-München	
Einige Überlegungen zum Ende der Späten Urukzeit an Euphrat und Çağçağ	75-80
Rainer M. Boehmer-Berlin	
Glyptica Anatolica	81-83
Evelyn Klengel-Brandt-Berlin	
Zu Einigen Siegelabrollungen auf Kültepe-Tafeln im Vorderasiatischen Museum, Berlin..	85-90
Hans-Günter Buchholz-Giessen	
Kämpfende Stiere	91-106
Charles Burney-Manchester	
The God Haldi and the Urartian State	107-110
Jeanny Vorys Canby-Bryn Mawr	
A Glyptic Question	111-115
Dominique Collon-London	
Another Old Assyrian Document from Sippar	117-119
Ursula Moortgat-Correns-Berlin	
Ein Kleiner Relieferter Bronze-Teller aus der Hethitischen Grossreichs-Zeit	121-126
Ali M. Dinçol-İstanbul	
Interessante Beispiele von Schreibersiegeln aus Boğazköy	127-130

Veysel Donbaz-İstanbul	
Some Remarkable Contracts of Ib Period Kültepe Tablets II	131-154
Refik Duru-İstanbul	
Burdur Bölgesinden Yeni Bir İdol Tipi, Kemik Başlı İdoller	155-157
Refik Duru-İstanbul	
A New Variety of Idol from the Burdur Region: The Bone-Head Idol	158-160
Richard S. Ellis-Bryn Mawr	
A Curious Lightning Symbol from Hellenistic Anatolia	161-167
Kutlu Emre-Ankara	
New Lead Figurines and Moulds from Kültepe and Kızılhamza	169-177
Ufuk Esin-İstanbul	
Copper Beads of Aşıklı	179-183
Elizabeth Williams-Forte-New York	
Symbols of Rain, Lightning, and Thunder in the Art of Anatolia and Syria	185-190
Marcella Frangipane-Rome	
New Groups of Clay-Sealings from the 4 th Millennium Levels of Arslantepe-Malatya .	191-199
David French-Ankara	
Acemhöyük, Colonia Archelais and Road-Knots	201-207
Paul Garelli-Paris	
Remarques sur les Sceaux des Tablettes "Cappadociennes"	209-213
Hatice Gonnet-Paris	
Systems de Cupules, de Vasques et de Rigoles Rupestres dans la Region de Beyköy en Phrygie	215-224
Hans G. Güterbock-Chicago	
Sungod or King?	225-226
Rolf Hachmann-Saarbrücken	
Ostraka mit Eingeritzten und Eingestempelten Zeichen aus Kâmid El-Löz (Libanon), Probleme der Phönkischen Buchstabenschrift und der Ugaritischen Keilschrift	227-272
J. David Hawkins-London	
The Historical Significance of the Karahöyük (Elbistan) Stele	273-279
Karl Hecker-Münster	
Schultexte vom Kültepe	281-291
Barthel Hrouda-München	
"Dexiosis" Schon bei den Assyren?	293-295
K.R. Maxwell-Hyslop-Oxford	
A Note on the Techniques used by Jewellers at Carchemish	297-299
Ahmet İlaş-Afyon	
A Hittite Statue Found in the Area of Ahurhisar	301-308
Martha Sharp Joukowsky-Providence, Rhode Island-New York	
Prehistoric Aphrodisias: A Sondage in the Acropolis Theater	309-324
Hans-Jörg Kellner-München	
Ein Assyrischer Beutehelm?	325-331
Aharon Kempinski-Tel-Aviv	
A Syrian Cylinder Seal from Tomb 984 at Tel Kabri	333-338
Jutta Börker-Klähn-Berlin	
Noch Einmal Iflatun Pınar	339-355
Wolfram Kleiss-Berlin	
Kurangun, die Burganlage am Elamischen Felsrelief in Sudwest-Iran	357-360
von Manfred Korfmann-Tübingen	
Ein Hinweis auf Kriegerische Zeiten in dem Späten Abschnitt der Epoche von Troia VI.	361-370

Peter Ian Kuniholm-Cornell	
A Date-List for Bronze Age and Iron Age Monuments Based on Combined Den- drochronological and Radiocarbon Evidence	371-373
Hartmut Kühne-Berlin, Wolfgang Röllig-Tübingen	
Ein Assyro-Babylonisches Roll Siegel aus Tall Šēḫ Ḥamad	375-381
Barbara Mallowan-London	
Assyrian Tempel Furniture	383-387
Paolo Matthiae-Rome	
A Stele Fragment of Hadad from Ebla	389-397
Stefania Mazzoni-Rome	
Cylinder Seal Impressions on Jars at Ebla: New Evidence	399-414
James Mellaart-London	
The Present State of "Hittite Geography"	415-422
Machteld J. Mellink-Bryn Mawr	
Aspects of Minor and Major Arts in Kanish and Acemhöyük	423-433
Oscar White Muscarella-New York	
The Metamorphoses of a Stone Cosmotic Container	435-438
Peter J. Neve-Berlin	
Ein Hethitisches Hausmodell aus Boğazköy-Ḥattuša	439-444
Masako Omura-Tokyo	
A Stamp Seal from Kaman-Kalehöyük	445-451
R. Mayer-Opificius-Münster	
Die Götter von Alaca Höyük	453-459
Gönül Öney-İzmir	
Thoughts on Glass Beaker Fragments Found During the Samsat (Samosata) Excava- tions	461-466
Engin Özgen-Ankara	
An Early Bronze Burial at Oylum Höyük Near Kilis	467-472
Tahsin Özgüç-Ankara	
Studies on Hittite Relief Vases, Seals, Figurines and Rock-Carvings	473-499
Süleyman Özkan-İzmir	
The Seal Impressions of Two Old Assyrian Kings	501-502
Aliye Öztan-Ankara	
Three Seals in Syrian Style at Sadberk Hanım Museum in İstanbul	503-506
Dominique Parayre-Paris	
Vers Une Définition de la Culture des Royaumes Amorites de Haute Mesopotamie: Les Particularites Septentrionales de la Glyptique de Tell Leilan a L'epoque Paleo- Babylonienne (Ca. 1807-1728 av. J.C.)	507-534
Edith Porada-New York	
A Cylinder Seal for Discussion with Nimet Özgüç	535-537
Heinrich Otten und Christel Rüster-Mainz	
"Ärztin" im Hethitischen Schrifttum	539-541
Mirjo Salvini-Rome	
Reflections about the Urartian Shrines of the Stelae	543-548
G. Kenneth Sams-North Carolina	
Gordion and the Near East in the Early Phrygian Period	549-555
Ursula Seidl-Berlin	
Urartäische Bauskulpturen	557-564
Veli Sevin-İstanbul	
An Urartian Lion from Gevaş, Van	565-567

Elizabeth Simpson-New York	
A Carved Stretcher from the Big Tumulus at Gordion	569-572
Peter Z. Spanos-Eva Strommenger-München-Berlin	
Zu den Beziehungen Zwischen Nordwestanatolien und Nordsyrien/Nordmesopotamien im III. Jahrtausend vor Christus	573-578
Gerd Steiner-Marburg	
Acemhöyük=Kärum Zalpa “im Meer”	579-599
Beatrice Teissier-Oxford	
The Ruler with the Peaked Cap and other Syrian Iconography on Glyptic from Kültepe in the Early Second Millennium B.C.	601-612
Tahsin Özgüç-Raci Temizer-Ankara	
The Eskiypar Treasure	613-628
Önhan Tunca-Liège	
Des Inscriptions de Sceaux-Cylindres Diverses Provenant d’Acemhöyük	629-633
David Ussishkin-Tel-Aviv	
A Hittite Stele from Atabey Köyü Near Malatya	635-637
Ahmet Ünal-München	
The Nature and Iconographical Traits of “Goddess of Darkness”	639-644
Klaas R. Veenhof-Leiden	
On the Identification and Implications of Some Bullae from Acemhöyük and Kültepe .	645-657
Lamia Al-Gailani Werr-London	
The Diyala Region and Old Assyrian Evidence from the Seals	659-662
Jak Yakar-Tel-Aviv	
The Ethnicity of the Halaf Culture West of the Balikh River	663-669
Pirhia Beck-Tel-Aviv	
A Sealing from Tel Aphek, Israel	671-673
Kutlu Emre-Aykut Çınaroğlu-Ankara	
A Group of Metal Hittite Vessels from Kınık-Kastamonu	675-713
J. David Hawkins-London	
A Bowl Epigraph of the Official Taprammi	715-717
Ahmet Ertekin-İsmet Ediz-Çorum	
The Unique Sword from Boğazköy/Hattuša	719-726
Ahmet Ünal-München	
Boğzköy Kılıcının Üzerindeki Akadca Adak Yazısı Hakkında Yeni Gözlemler	727-730
Plates	1-147
Color Plates	A-D

BOĞAZKÖY KILICININ ÜZERİNDEKİ AKADCA ADAK YAZISI HAKKINDA YENİ GÖZLEMLER

AHMET ÜNAL – Münih

Boğazköy'de Arslanlı Kapı'nın 750 m. güney-batısında bulunmuş olan kılıcın yazıtını yayınlamıştım¹. Ancak, o zaman bütün kaynakları sunmak, bazı konuları incelemek ve en önemlisi, metnin kopyasını vermek imkânını bulamamıştım. Burada onlar üzerinde durulacaktır. Metnin çeviri yazısı ve Türkçe çevirisi:

I - NU-MA 𐎠DU-UT-ḪA-LI-YA LUGAL.GAL KUR 𐎠A-AŠ-ŠU-WA Ú-ḪAL-LIQ
GÍR^{HI.A}
AN-NU-TIM A-NA 𐎠IŠKUR BE-LÌ-ŠU Ú-ŠE-LI

“Büyük kiral Duthaliya Aššuwa ülkesini yerle bir ettiği zaman, bu kılıçları efendisi Fırtına Tanrısına adak olarak sundu”.

Daha önce de açıkladığımız gibi², kılıçtaki çivi yazısı işaretleri tunç tabletin tekniğinde, ucu sivri, tunçtan daha sert madeni bir uçla yazılmıştır³. Bu teknik ayrıcalıklardan ötürü, kil tabletlerle madeni tabletler veya diğer eserler üzerine yazılan çivi yazısı işaretleri arasındaki önemli farklılıklar, kılıcın yazıtında da görülmektedir. En başta yatay, düşey ve köşe çengelleri daha sathidir ve dolayısıyla çivi başları daha az belirgindir.

Ayrı niteliklere sahip Anitta hançeri dışında⁴ Asur Ticaret Kolonileri Çağına ait, Diyarbakır bölgesinde bulunduğu bildirilen kılıcın üzerinde de eski Asurca adak yazıtı vardır⁵. Bu yazıtta şimdiye kadar başka metin yerlerinden bilinmeyen Azizum'un oğlu Luluanum isimli biri, bu kılıcı kendi hayatı ve oğullarının hayatı için efendisi ve Hutešalum beyi tanrıya adak olarak sunduğunu söylemektedir. Bu üç eser de üniktir.

Şekil olarak Boğazköy kılıcının tıpkısı, yaklaşık olarak onun yarısı, yani 42 cm. uzunluğunda bir kılıç veya mızrak ucu 1992 sonbaharında Kastamonu Arkeoloji Müzesine intikal etmiştir⁶. Başka benzer tipler Ege/Miken dünyasından, Mısır'dan ve Doğu Akdeniz sahillerinden tanınmaktadır. Ugarit fildişi plakati üzerindeki kabartmada Ugarit kiralının bir tutsağın başını kesmek üzere sol elinde tuttuğu kılıç bizim kılıca benzemektedir⁷. Kılıcın, elinde tutan insanla olan orantıya bakılırsa, uzunlu-

¹ Müze-Museum, sayı 4 (1991) 48-49, 51-52.

² Müze-Museum 4 s. 48.

³ H. Otten, Die Bronzetafel aus Boğazköy. Ein Staatsvertrag Tutḫalijas IV. 1988, 1, 3.

⁴ T. Özgüç, Anitta Hançeri - The Dagger of Anitta, Belleten 77, 1956, 29-36.

⁵ H. G. Güterbock, AS 16, Fs Landsberger (1965) 197-198, lev. XIII-XV.

⁶ Eylül 1992'de bana bu eseri göstermek lütfunda bulunan Kastamonu Müzesi Müdürü sayın Nureddin Çakır'a teşekkür ederim.

⁷ C. F.-A. Schaeffer, Ugaritica III (1956) 276, fig. 239.

ğunun yaklaşık olarak 50 cm. olduğu tahmin edilebilir. V No.lu salonda bulunan kılıcın da bizimkine benzer tarafları vardır⁸.

Bazı çivi yazısı işaretler Orta Hitit devri özellikleri göstermektedir ki, bunların başında DU, LI, TIM gelmektedir⁹. Ayrıca genellikle *tenuis* T ile yazılan Tuthaliya yerine *media* D ile yazılan Duthaliya yazılmış olması da bizi Hitit İmparatorluk Devri öncesi Tuthaliya'lardan birine götürmektedir (Müze-Museum 4, s. 48). Çoğunlukla İmparatorluk devri öncesi Tuthaliya'ya işaret eden Duthaliya yazılışları şunlardır: KBo 3.3 ii 41; KBo 9.83 öy. 2; KBo 15.10+ i 8, iii 3; KBo 20.27:3; KBo 22.10 iii 8; KUB 10.11 öy. i 29, ay. iv 22; KUB 13.20 iv 7; KUB 14.23 i 19; KUB 21.7 iii 11; KUB 23.2 i 4; KUB 26.24 iv 5; KUB 32.133 i 2; KUB 36.90 öy. 15; KUB 36.118:12; KUB 36.119:3; KUB 56.28 ay. 18; VBoT 44:10; A1. B i 9; Kup. i 29; LS 1 ay. 46, 49; HFAC 78:10; Bo 6171:7; 1307/z ii? 11. Ancak kabul etmek gerekir ki, IV. Tuthaliya da bazen Duthaliya olarak da yazılmaktadır, ancak bunlar sayılacak kadar azdır¹⁰. Aynı şekilde I. Tuthaliya için Tuthaliya yazılışları da çok nadirdir. Babası III. Hattuşili'nin ilk kez uygulamaya koyduğu geleneğe uyarak¹¹ kendisini ta I. Tuthaliya'ya geri götüren uzunca secereler kullanan IV. Tuthaliya'nın aksine, kılıç üzerindeki secere çok kısadır ve İmparatorluk devri öncesi kırallar için tipiktir. Tuthaliya kılıç üzerindeki yazıtta LUGAL. GAL LUGAL KUR URUḪatti sifalarını dahi kullanmamaktadır. Burada secerelerle ilgili metin yerlerine daha yakından bakmakta yarar vardır. IV. Tuthaliya şu metinlerde uzun seceresiyle karşımıza çıkmaktadır: KBo 11.43 i 1 vd.; KUB 11.35 i 1vd.; KUB 20.63 i 1vd.; KUB 23.15 öy. 2vd.; KUB 23.58 öy. 1vd.; KUB 25.19 ay. vi 21vd.; KUB 26.1 i 1vd.; KUB 26.43 öy. 1vd.; KUB 56.48 öy. i 1vd.; ABoT 56 öy. i 6vd.; Bo 86/299 öy. i 1vd. Bu uzun secere için tipik bir örnek olarak Bo 86/299 (tunç tablet) öy. i 1-5'i alalım: UMMA Tabarna Tuthaliya LUGAL.GAL LUGAL KUR URUḪatti UR. SAG DUMU Ḫattuşili LUGAL.GAL LUGAL KUR URUḪatti UR.SAG DUMU.DUMU-ŞU ŞA Murşili LUGAL. GAL LUGAL KUR URUḪatti UR. SAG DUMU.DUMU. DUMU-ŞU ŞA Šuppiluliuma LUGAL. GAL LUGAL KUR URUḪatti ŞA.BAL.BAL ŞA Tuthaliya LUGAL. GAL LUGAL KUR URUḪatti UR. SAG. Buna karşın I. Tuthaliya'nın kullandığı secerenin çok kısa olduğu hemen dikkati çekmektedir: UMMA Tabarna Tuthaliya LUGAL. GAL¹². Bununla beraber, kabul etmek gerekir ki, kılıç üzerine hak edilen böyle kriptik bir yazıtta çok uzun bir secere beklemek yersizdir. Ancak kılıç üzerinde yeteri kadar yer mevcut olduğundan, Tuthaliya en azından kendisinin "büyük kral ve Ḫatti ülkesinin kralı" olduğunu belirtebilirdi.

Eseri tarihlemekte çok önemli bir unsur da, yazıtın içerdiği tarihi haberin, Tuthaliya Yıllıkları olarak bilinen¹³ ve yeniden tarihlenen¹⁴ bir grup metinle ilişkiye geçirilebilmesidir¹⁵. Bu metinlere

⁸ Yuk. eser s. 277 vd., levha. X.

⁹ Krş. Chr. Rüster, Hethitische Keilschrift-Paläographie, StBoT 20 (1972); E. Neu-Chr. Rüster, Hethitische Keilschrift-Paläographie II, StBoT 21 (1975).

¹⁰ KUB 26.43 öy. 1; KUB 56.48 i 2; Ḫatt. iv 77.

¹¹ A. Ünal, Ḫattuşili III., Texte der Hethiter 3 (1974) 29 alnot 3 ve H. Otten, Die Genealogie Ḫattuşilis III. nach KBo VI 28 ZA 61 (1971) 234-238.

¹² KUB 13.9 i 1; KUB 23.27 öy. 1.

¹³ E. Laroche, CTH 142.

¹⁴ Bu konudan bibliyografya şöyledir: A. Goetze, The Predecessors of Suppiluliumas of Hatti, JAOS 72 (1952) 67-72S; Ph. H. J. Houwink ten Cate, The Records of the Early Hittite Empire (C. 1450-1380 B.C., 1970); R. Bin-Nun, The Office of GAL.MEŞEDI and tuḫkanti in the Hittite Kingdom, RHA 31 (1973) 5-25; O. Carruba, Die Annalen Tuthaliyas und Arnuwandas, Fs. H. Otten (1973) 37-46; A. Kammenhuber, Die Vorgänger Šuppiluliumas I. Untersuchungen zu einer neueren Geschichtsdarstellung H. Ottens, Or 39 (1970) 278-301; aynı yazar, Orakelpraxis, Träume und Vorzeichenschau bei den Hethitern, TH 7 (1976) passim; G. F. del Monte, Le "istruzioni militari di Tuthaliya", SCO 24 (1975) 127-140; H. Gonnet, La titulature royale hittite au IIe millenaire avant J.-C., Hethitica 3 (1979) 43; S. Heinhold-Krahmer ve diğerleri, Probleme der Textdatierung in der Hethitologie, TH 9 (1979) 51f.; O. R. Gurney, The Anointing of Tuthaliya, Studia Med. Fs Meriggi (1979) 213-223; J. Freu, Les archives de Maşat Höyük, l'histoire du moyen empire hittite et la geographie du pays Gasga (1983); V. Haas, Betrachtungen zur Dynastie von Ḫattuşa im Mittleren Reich, AoF 12 (1985) 269-277; E. Neu, Zum mittelhethitischen Tuthaliya-Annalen (CTH 142), Fs Oberhuber (1986) 181-192; T. Bryce, Ahhiyawans and Mycenaean - An Anatolian Perspective, Oxford Journal of Archaeology 8 (1989) 297-31, A. Ünal, Two People on Both Sides of the Aegean Sea: Did the Achaeans and the Hittites Know Each Other?, Essays on Ancient Anatolian and Syrian Studies in the 2nd and 1st Millennium B. C., BMECCJ iv (1991) 16-44.

¹⁵ KUB 13.9+KUB 40.62; KUB 23.11, 14; KUB 26.91. Müze-Museum 4, s. 48.

göre¹⁶ yazıttaki inuma/enuma'nın Hititçe karşılığı man (ma-a-an) “.dığı zaman”, hıalaqu “yıkılmak, mahvolmak”¹⁷ fiilinin D-kalıbı olan hıulluqu “yıkılmak, mahvetmek”in Hititçe karşılığı harnink- “mahvetmek, tahrip etmek”tir; şülü (elü'nun Ş-kalıbı, pret. 3. tekil şahıs) ise Hititçe appa(n) tarna-, veya daha az bir ihtimalle (şara) tittanu'nun Akadca tercümesidir. I. Hattuşili'nin Akadca-Hititçe yıllıklarında da Akadca hıulluqu'nun¹⁸ karşılığı olarak Hititçe harnink-¹⁹, ú-še-li'nin²⁰ karşılığı olarak da peda “götürmek, taşımak, getirip sunmak” fiili verilmiştir, krş. Akadca A-Na DUTU (URUTÚL-na) ú-še-li “Arinna'nın Güneş tanrısına sundum”²¹ ve buna karşın Hititçe na-aş A-NA DUTU URUTÚL-na pi-e-da-ağ-ğu-un “ve onları (ganimet eşyası) Arinna'nın Güneş tanrısına taşıyıp (sundum)”²². Güterbock tarafından yayınlanan kılıç ise ú-še-ri-ib (erebu(m) “girmek” fiilinin Ş-kalıbı 3. tekil şahıs pret. şekli “içeri getirmek, sunmak”) fiilini kullanmıştır. Kılıçta sözü edilen Aşşuwa zaferiyle Tuthaliya'nın yıllıkları ve bir fermandaki kayıt arasındaki benzerlik, çok belirgindir: UMMA Tabarna Tuthaliya LUGAL.GAL (2) man URUAşşuwa harninkun ...²³ ve [ma]n KUR URUAşşuwa harninkun²⁴. Yazıtta dikkati çeken bir özellik te, bir temporal cümle başlatan inuma/enuma'dan sonra beklenen subjunktif ekinin mevcut olmamasıdır, yani uhalliqu²⁵. Boğazköy Akadçasının Orta Hitit devrindeki kullanılışı hakkında fazla bir şey bilmediğimizden, bu durum belki de Mari'deki Eski Babilcede karşımıza çıkan istisnalar vasıtasıyla açıklanabilir²⁶.

Müze-Museum 4, s. 49'da da açıkladığımız gibi, II. Tuthaliya Hitit tarihinde amansız bir savaşçı, Batı Anadolu fatihi ve İmparatorluk topraklarının Arzawa, Kaşka ve Hurrili düşmanlara karşı savunucusu olarak haklı bir üne sahiptir. Bu ünü yüzünden adaşı ve ahvadı IV. Tuthaliya (M.Ö. 1245-1220) tarafından bir steli dikiilmek suretiyle şereflendirilmiştir²⁷.

Müze-Museum 4, s. 49'da belirtildiği gibi, II. Tuthaliya yıllıklarında, babası ölünce Arzawa (Batı Anadolu) ülkesi kiralının büyük bir koalisyonla Hititlere karşı saldırıya geçtiğini yazmaktadır²⁸. Kendisi tahta oturur oturmaz hemen karşı saldırıya geçmiş, Arzawa, Apkuişa, Şeşa Irmağı Ülkesi, Pariyana, Hapalla, Arinna²⁹, Wallarimma, Halatarşa'yı yendiğini ve silah gücüyle çok sayıda ganimeti başkenti Hattuşa'ya taşıdığını ifade etmektedir³⁰. Hattuşa'ya dönünce Kişpuwa, Unaliya, Dura, Halluwa, Huwalluşiya, Adadura, Parišta, Warşiya, Kuruppiya, Paşurina Dağı, Paşuhalta, Wiluşa, Taruişa ve adları metinde kırılmış olan daha bir çok Batı Anadolu ülkelerinin ordularını toplayıp Hititlere karşı saldırıya geçtiklerini, ancak kendisinin gece yürüyüşü taktiği kullanarak düşman karargahını kuşattığını ve tanrılarının da yardımıyla onları yendiğini anlatmaktadır³¹. İşte kılıçtaki yazıtta sözü edilen zafer tam budur. Tuthaliya bu savaşta kendisine yardım eden tanrılar arasında Arinna'nın Güneş Tanrıçası, Göğün Fırtına Tanrısı, Koruyucu Tanrı (LAMMA), ZABABA, İŞTAR ve Lelwani'yi saymaktadır. Görüldüğü gibi bu piran huwai listesinde³² Fırtına Tanrısı ikinci sırada yer almaktadır. Galip Kiral Tuthaliya muhakkak ki diğer tanrılara da savaşta gördüğü ilahi yardımın etkinlik derecesine göre kılıç veya başka adak eşyası sunmuş olacaktır, ancak metinde bunlardan bahis yoktur ve de beklenemez.

¹⁶ Bk. biraz aşağıda.

¹⁷ Türkçe'deki “helâk olmak”.

¹⁸ KBo 10.1 öy. 2vd. ve passim.

¹⁹ KBo 10.2 öy. 5vd. ve passim.

²⁰ KBo 10.2 ay. 4, 10, 14, 17.

²¹ KBo 10.2 ay. 4, 10, 14, 17.

²² KBo 10.1 öy. ii 37, ay. iii 5, 26, 28; KBo 10.3 öy. i 9-10, (11), 13-14.

²³ KUB 13.9+KUB 40.62 i 1-2.

²⁴ KUB 23.11 ii 33.

²⁵ Bk. W. von Soden, GAG (1969) §83, 116b, 163, 169, 170d.

²⁶ GAG §163.

²⁷ H. Gonnet, apud P. Neve, Anatolica 14 (1987) 69-71.

²⁸ KUB 23.27.

²⁹ Bu Arinna Kuzey Anadolu'dakinden farklı olup Likya'da Xanthos'daki Arinna ile aynıdır.

³⁰ KUB 23.11 ii 1ff.

³¹ KUB 23.11 ii 13ff. ve ayrıca KUB 13.9+KUB 40.62. i 1 vd.

³² Müze-Museum 4, s. 49. Hitit inancına göre tanrıların “önden yürüyerek yol açmaları, yardım etmeleri”.

Bu tip kılıçların menşelerinden birisinin Ege/Miken dünyası olduğuna yukarda değinmiştik³³.

Aşşuwa'nın Batı Anadolu'da coğrafi konumu tartışma konusudur. Bazıları onu Lidya, Çanak-kale veya Balıkesir illeri içinde, Troya bölgesinde veya Marmara Denizi'nin güneyinde aramaktadırlar³⁴. Bazıları da *ASYA* isminin Aşşuwa'dan geldiğine inanmaktadırlar³⁵.

Metinlerde kılıçların ağırlığı hakkında kesin bilgilerin olmadığını yazmıştık (Müze-Museum 4, s. 49); ancak bir GİR. URUDU'nun ağırlığı olarak 5 GİN (takr. 40 gr.)³⁶ ve 10 GİN (takr. 70 gr.)³⁷ verilmektedir. Ancak Boğazköy kılıcının 680 gr., Diyarbakır kılıcının da yaklaşık 5 kg. olduğu düşünüldüğünde metinlerdeki bu kayıtların sadece bıçak ve hançerlerle ilgili olduğu kendiliğinden anlaşılmaktadır.

Değindiğimiz ufak bir gramer hatası ve seceredeki kısa bir eksiklik dışında filolojik açıdan kılıcın otantik olmadığına işaret eden bir delil şimdilik yoktur.

³³ Krş. ayrıca P. Neve'nin gene ünik bir Hitit desteresi için gösterdiği Girit kökenli eserler, Neve, Eine hethitische Bronzesäge aus Hattuša-Boğazköy, IM 39 (1989) 399-406.

³⁴ Müze-Museum 4, s. 49. Kaynaklar için bk. G. F. del Monte, RGTC 6 (1978) 52vd.

³⁵ H. Th. Bossert, Asia (1946) 1vd. ve passim; D.J. Georgacas, The Name of Asia for Continent: Its History and Origin (1969) Names 17 1-90; aynı yazar, The Names for the Asia Minor Peninsula and a Register of Surviving Anatolian Pre-Turkish Placenames, Beiträge zur Namensforschung NF BH 8 (1971); del Monte, 1oc. cit; Müze-Museum 4, s. 49.

³⁶ KUB 2.2 iv 8.

³⁷ KUB 28.87 Öy. 3.